

Sygn. akt I ACa 942/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zbigniew Ducki
Sędziowie:	SSA Regina Kurek SSA Sławomir Jamróg (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) S.A. w W.

przeciwko A. P.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 2 marca 2017 r. sygn. akt I C 312/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata B. K. kwotę 3.321 zł (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden złotych), w tym 621 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Sławomir Jamróg SSA Zbigniew Ducki SSA Regina Kurek

Sygn. akt I ACa 942/17

UZASADNIENIE

Bank (...) Spółka Akcyjna w W. w pozwie skierowanym przeciwko A. P. wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do strony powodowej umowy darowizny z dnia 25 czerwca 2015 r. zawartej przed notariuszem A. N. w kancelarii notarialnej w M. przy ul. (...) -5 (rep. (...), na podstawie której B. P. darował pozwanej nieruchomości objętą księgą wieczystą o numerze (...) składającą się z działki o numerze (...) o powierzchni 0, (...) hektara położonej w K. oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych. Uzasadniając swój pozew powódka wskazała, że z jej wniosku toczy się postępowania egzekucyjne przeciwko B. P., którego podstawą jest bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w M. z dnia 28 kwietnia 2015 r., sygn. akt I Co 438/15. Egzekucja ta pozostaje jednak bezskuteczna bowiem dłużnik nie posiada żadnego majątku, gdyż jedyny wartościowy składnik majątku, a to prawo własności nieruchomości objętej księgą wieczystą o numerze (...), zbył na mocy umowy darowizny z dnia 25 czerwca 2016 r.

W odpowiedzi na pozew z dnia 25 kwietnia 2016 r. pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. Uzasadniając swoje stanowisko pozwana wskazała, że nie wiedziała o tym, że jej syn jest dłużnikiem powodowego banku, zaś celem darowizny było wsparcie finansowe pozwanej. Dłużnik ponadto posiada majątek albowiem pobiera wynagrodzenie z pracy w (...) sp. z o.o.(...) w J.. Pozwana zakwestionowała istnienie wierzytelności powódki wobec B. P..

Wyrokiem z dnia 2 marca 2017r. sygn.. akt I C 312/16 Sąd Okręgowy w Krakowie uznał za bezskuteczną w stosunku do Banku (...) S.A. w W. umowę darowizny nieruchomości składającej się z działki numer (...) położonej w K. gmina M., objętej księgą wieczystą numer (...), zawartą w dniu 25 czerwca 2015r. przed notariuszem A. N. w Kancelarii Notarialnej w M. przy ul. (...) -5, rep. A numer (...), pomiędzy dłużnikiem B. P., a pozwaną A. P. co do wierzytelności strony powodowej przysługującej wobec dłużnika B. P. stwierdzonej tytułem wykonawczym: bankowym tytułem egzekucyjnym numer (...) z dnia 9 kwietnia 2015r. zaopatrzonym w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w M. z dnia 28 kwietnia 2015r. sygn. Akt I Co 438/15 (pkt I), zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 12.183 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II) i przyznał adwokatowi B. K. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 4.428 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu (pkt III) .

Podstawą tego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia:

Syn pozwanej B. P. jest dłużnikiem powódki z tytułu należności wynikającej z umowy pożyczki ekspresowej z dnia 21.11.2013 r., nr (...).

Wysokość egzekwowanej wierzytelności wynosi 99.309,71 złotych. Zawiadomienie o wszczęciu egzekucji dłużnik odebrał osobiście w dniu 27 maja 2015r., natomiast odnośnie egzekucji z nieruchomości w dniu 8 lipca 2015 r.

Egzekucja przeciwko dłużnikowi okazała się bezskuteczna. Według stanu na dzień 14 grudnia 2015 r. dłużnik nie był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego, nie pracował, nie podbierał świadczeń z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Był zarejestrowany jako bezrobotny bez prawa do zasiłku. Posiadał rachunki bankowe w (...) Banku (...) S.A. i w Banku (...) S.A., jednak zajęcia w tych bankach nie dały rezultatu, gdyż nie było na nich żadnych środków. Podobnie dokonane w urzędzie skarbowym zajęcia nadpłaty podatku okazało się bezskuteczne. Według systemu (...) dłużnik jest właścicielem dwóch samochodów osobowych (V. (...) oraz F. (...)), jednak samochody te z uwagi na wiek nie posiadają wartości handlowej. Podczas podjętych przez komornika sądowego czynności egzekucyjnych pod adresem zamieszkania dłużnika ustalono, że posiada on tylko rzeczy osobistego użytku.

Na mocy umowy darowizny zawartej w dniu 25 czerwca 2015 r. przed notariuszem A. N. w kancelarii notarialnej w M. B. P. darował swojej matce A. P. nieruchomości położoną w miejscowości K., w gminie M. utworzoną z działki numer (...) o powierzchni 0, (...) hektara, której własność nabył 5 listopada 2009 r.

Od 26 czerwca 2016 r. B. P. jest zatrudniony w (...) sp. z o.o. (...) w J. na podstawie umowy o pracę na czas określony do 30 kwietnia 2018 r. Jego wynagrodzenie jest zajęte na poczet alimentów w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym

przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym M. E. Ł. (sygn. akt(...)). Jego łączne wynagrodzenie wynosi około 2.200-2.800 zł brutto, ale po potrąceniu należnych składek i podatków 3/5 wynagrodzenia (około 1.000-1.200 zł) jest zajmowane na poczet należnych alimentów. W związku z pierwszeństwem roszczeń alimentacyjnych dług wobec powódki nie jest zaspokajany.

Przy tym stanie faktycznym Sąd uznał zasadność skargi pauliańskiej opartej na art. 527 k.c. i wskazał, że umowa z dnia 25 czerwca 2015 r. roku została zawarta z pokrzywdzeniem wierzycieli. W niniejszej sprawie czynność prawna dokonana została pod tytułem darmym, co prowadzi do zastosowania art. 528 k.c. Nie ma więc potrzeby badania czy pozwana wiedziała albo przynajmniej mogła dowiedzieć się o tym, że jej syn działał ze świadomością pokrzywdzenia powódki, pomijając okoliczność, iż zeznania przesłuchanych w sprawie świadków i pozwanej uznać należy w tym zakresie za całkowicie niewiarygodne. Zdaniem Sądu nie budzi także wątpliwości, że zawierając umowę dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli bowiem skutek tej czynności stał się niewypłacalny w co najmniej wyższym stopniu niż przed jej dokonaniem (art. 527 § 2 k.c.). Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd powołał art. 98 §1 i 3 i art. 99 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana zaskarżając wyrok w pkt I i II, zarzucając:

1) naruszenie prawa procesowego art. 217 §1, art. 227 i art. 233 §1 k.p.c., które miało wpływ na wynik sprawy, przez niewłaściwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz dokonanie na tej podstawie niewłaściwych i błędnych ustaleń, a w konsekwencji przyjęcie, że:

a) pozwana A. P. wiedziała o istnieniu wierzytelności powódki względem B. P. zawierając z nim w dniu 25 czerwca 2015 r. sporną umowę darowizny (Rep. (...)) zaskarżonej pozvem w niniejszej sprawie, której przedmiotem była nieruchomość stanowiąca działkę nr (...), położoną w K., objętą księgą wieczystą nr (...) (...),

b) umowa darowizny 25 czerwca 2015 r. (Rep. (...)) zaskarżona pozvem w niniejszej Sprawie, została zawarta z pokrzywdzeniem powódki Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.;

2) naruszenie prawa procesowego art. 233 §1 k.p.c., które miało wpływ na wynik sprawy, przez niewłaściwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez przyjęcie, że zeznania świadków i zeznania pozwanej A. P. są niewiarygodne w tej części, w jakiej odnoszą się do niewiedzy pozwanej o istnieniu wierzytelności powódki wobec B. P. a także , że celem czynności miało być wsparcie udzielone przez B. P. rodzicom a w konsekwencji wadliwe przyjęcie, że pozwana wiedziała o istnieniu wierzytelności powódki względem B. P. zawierając z nim w dniu 25 czerwca 2015r. zaskarżoną umowę darowizny,

3) naruszenie prawa materialnego art. 527 K.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie a w konsekwencji przyjęcie, że zaskarżona pozvem w niniejszej sprawie umowa darowizny z 25 czerwca 2015 r. (Rep.(...)) została zawarta z pokrzywdzeniem powódki Banku (...) Spółki Akcyjnej w W..

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny uznał za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji. Sąd Okręgowy dokonał właściwej oceny dowodów. Nie jest wystarczające do uwzględnienia zarzutu w tym zakresie przekonanie pozwanej o innej, niż przyjął Sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2004r. sygn. akt III CK 410/02 Lex nr 585804, z dnia 16 grudnia 2005 r. III CK 314/05 LEX nr 172176 i z dnia 8 kwietnia 2009 r. II PK 261/08 LEX nr 707877). Trudno uznać za nielogiczną czy sprzeczną z zasadami doświadczenia życiowego ocenę że B. P. nie mógł wspierać rodziców z uwagi na trudną własną sytuację majątkową. Zauważyć trzeba, że dłużnik nie wspierał nawet własnych dzieci, skoro jego wynagrodzenie zostało zajęte na poczet alimentów. O fakcie zasądzenia alimentów wiedzę miał zarówno J. P. i A. P.. Biorąc zaś pod uwagę, że B. P. przestał pracować i nie miał dochodów ani też innego majątku, to oczywiste było w aspekcie zadłużenia alimentacyjnego, że nie spłaca on swoich długów, bo po prostu nie ma z czego ich spłacić. Zeznania świadków i J. P. nie mogły więc stanowić podstawy do uznania innego celu działania dłużnika jak dążenie do ochrony przed egzekucją. Zeznania te zdaniem

Sądu Apelacyjnego nie mogły więc nawet obalić opartego na art. 527§3 k.c. domniemania wiedzy pozwanej że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela (strony powodowej). To domniemanie wiedzy pozwanej Sąd Okręgowy słusznie zresztą uznał za bezprzedmiotowe w aspekcie treści art. 828 k.p.c., z której wynika, że wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną w stosunku do osoby, która uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie (a więc w stosunku do obdarowanej) chociażby obdarowana nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Zgodnie bowiem z art.527 §2 k.c. czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Sąd Okręgowy właściwie ocenił istnienie pokrzywdzenia wierzyciela wykładając to pojęcie zgodnie z utrwalonym orzecnictwem. Dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu (art. 527 § 2 k.c.) także wtedy, gdy zaspokojenie można uzyskać z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka (por. obok powołanego przez Sąd Okręgowy wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 r. sygn. akt IV CKN 525/00, Lex nr 53110 także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r. III CSK 75/10 Legalis Nr 414620 z dnia 5 lipca 2013 r. sygn. akt IV CSK 738/12 Legalis Nr 804266).

Wartość ruchomości (samochodów osobowych) była tak niska, że nie przedstawiały one wartości handlowej , stąd ewentualne skierowanie egzekucji mogło tylko narazić wierzyciela na koszty postępowania egzekucyjnego. Przeniesienie własności nieruchomości , do której strona powodowa mogła skierować skuteczną egzekucję nie tylko utrudniło lecz uniemożliwiło zaspokojenie znacznej wierzytelności strony powodowej. Niewypłacalność w tym przypadku była oczywista skoro przedmiot darowizny stanowił jedyny istotny składnik majątkowy B. P.. Wobec powyższego także zarzut naruszenia prawa materialnego nie mógł zostać uwzględniony a w konsekwencji apelację oddalono na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono przy zastosowaniu art. 98§1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c. oraz §2 pkt 6, §10 ust.1 pkt 2 oraz §15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015r. poz. 1804 ze zm.), O kosztach zastępstwa z urzędu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono przy zastosowaniu §2 , §4, §8 pkt 6 , §16 ust. 1 pkt 2 i § 18 ust. 2 i 4 oraz §22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016r. poz.1714 ze zm.).

SSA Sławomir Jamróg SSA Zbigniew Ducki SSA Regina Kurek